

TOIMINTA- JA TALOUSSUUNNITELMA 2023

Jokihelmen opiston johtokunta

Jokihelmen opisto
Anu Hultqvist

1 VUODEN 2023 TOIMINNALLISET JA TALOUDELLISET TAVOITTEET

1.1 KANSALAIPOISTOJEN TOIMINNASTA JA TALOUDESTA

Suomalaisella Kansalais- ja työväenopistojen sivistystyöllä on 123 vuotinen historia. Suomessa on 176 kansalaisopistoa, joiden toiminta kattaa koko maan. Kansalaisopisto on Suomen suurin oppilaitosmuoto, jossa vuosittain järjestetään yli 2 miljoonaa opetustuntia ja opiskelijoita on noin 600 000. Jokihelmen opisto toimii Haapavedellä, Kärämäellä, Merijärvellä, Oulaisissa, Pyhännällä ja Siikalatvan kunnassa. Jokihelmen opisto on monipuolinen, joustava, tässä ajassa ja tulevaisuuden kehityksen sykkeessä oleva, vahva alueellinen väestön tarpeita kuunteleva oppilaitos kuntien keskustoissa ja kylillä. Opetustoimintamme perustuu Lakiin vapaasta sivistystyöstä (21.8.1998/632) ja Lakiin taiteen perusopetuksesta (21.8.1998/633).

Kansalaisopiston merkitys kunnan elinvoima-, vetovoima- ja pitovoimatekijänä sekä viihtyvyyden lisääjänä on suuri. Kansalaisopiston vapaan sivistystyön kurssit ovat yksi tärkeimmistä vapaa-ajan palveluista kunnissa (Mykkänen 2018, Kunnallisalan kehittämissäätiön raportti). Kansalaisopistossa opiskelu ja harrastaminen perustuu vapaaehtoisuuteen ja on avointa kaikille ja kaikenikäisille. Kansalaisopisto tarjoaa mahdollisuuksia elämyksiin, taiteeseen, jatkuvaan oppimiseen ja itsensä kehittämiseen sekä monipuoliseen harrastamiseen. Vapaa sivistystyö tarjoaa laadukkaita yleissivistäviä, ammatillisia sekä yhteiskunnallisia tietoja ja taitoja, harrastustavoitteisia ja monipuolisia oppimismahdollisuuksia lähellä ihmisten arkea. Helppous ja edullisuus lisäävät matalaa kynnystä harrastaa ja kehittää itseään. Vapaan sivistystyön tavoitteista ja sisällöistä päätetään paikallistasolla, koska ne eivät ole tutkintotavoitteisia eikä sisältöjä säädellä laissa. Tämä mahdollistaa kurssitarjonnan monipuolisuuden ja vaihtuvuuden eri vuosina. Kansalaisopistossa opiskelun tiedetään vaikuttavan positiivisesti suoraan ja välillisesti yksilöiden kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin, henkiseen ja fyysiseen terveyteen, itseluottamukseen sekä sosiaalisiin suhteisiin (Manninen 2018). Osallisuus ja yhteisöllisyys saman henkisten kurssilaisten kanssa korostuu koronan jälkeisessä ajassa. Kurssien merkityksellisyys yksilölle ja omien tarpeiden ja toiveiden toteuttaminen ovat keskeisiä tekijöitä, joiden perusteella kursseille hakeudutaan.

Taiteen perusopetus on tavoitteellista opetussuunnitelmaan perustuvaa lapsille, nuorille ja aikuisille suunnattua eri taiteenalojen opetusta, joka samalla antaa oppilaalle valmiuksia ilmaista itseään sekä voi herättää kipinän hakeutua taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. Jokihelmen opistossa järjestetään taiteen perusopetusta yleisen oppimäärän (laskennallinen laajuus 500h) mukaan musiikissa, kuvataiteessa ja tanssissa sekä laajan oppimäärän (laskennallinen laajuus 1300h) mukaisesti tanssissa. Kädentaitojen yleisen oppimäärän opetusta yritetään aloittaa uudelleen muutaman vuoden tauon jälkeen.

Lain vapaasta sivistystyöstä mukaan kansalaisopiston tarkoituksena on tukea ihmisten persoonallisuuden monipuolista kehittämistä. Jokihelmen opiston laaja kurssitarjonta edistää ihmisen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja yksilön elämää rikastuttavia sosiaalisia suhteita, yhteisöllisyyttä sekä ennaltaehkäisee yksinäisyyttä ja syrjäytymistä. Yhdessä tekeminen ja kokoontuminen samanhenkisten kanssa on monelle viikon kohokohta ja piristys. Osallistumisen kautta aktiivisen kansalaisuuden kokemus vahvistuu. Itse tekemisen lisäksi taiteesta ja kulttuurista

nauttimisen ja yleisönä olemisen kautta ihmisten elämänsisällöt rikastuvat. Sivistyminen syntyy vuorovaikutuksessa toisten kanssa.

Jokihelmen opiston vahvuutena on joustavuus, monipuolisuus ja alueellisuus. Yhteiskunnalliset muutokset ja väestökehitys haastavat alueen kuntia. Jokihelmen opistolla on tärkeä rooli väestön sivistyksen, jatkuvan ja elinikäisen oppimisen, kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja elämänlaadun edistäjänä sekä alueemme kulttuurin tuottajana. Kansalaisopistoon sijoitettu euro tuottaa opiskelijoille ja yhteiskunnalle keskimäärin 4,5 euron hyödyn (Manninen 2016). Olemme myös merkittävä työllistäjä alueella. Jokihelmen opistossa on osaava henkilökunta ja kouluttajien verkosto, joilla on monipuolinen pedagoginen ja erityistaitojen osaaminen, onnistumista tukeva asenne, luovuutta, avoimuutta uusille ideoille ja innostamisen taito. Tämä mahdollistaa opiston toiminnan vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden, muuntautumiskykyisyyden ja ajan hengessä pysymisen. Haluamme olla muutoksessa mukana aktiivisesti rakentavan vuorovaikutuksen ja verkostoyhteistyön keinoin.

Kansalaisopistojen valtionosuus koostuu 90 % kiinteästä ja 10 % liikkuvasta osasta. Lisäosan kriteereitä ovat muutokset opiston toiminta-alueen väestön kokonaismäärässä (70 %), työttömien määrässä (10 %), vieraskielisten (10 %) ja 63 vuotta täyttäneiden määrässä (10 %). Valtakunnallisesti on yksi porrastamaton yksikköhinta. (Kansalaisopistojen rahoituslaki 2016)

Kansalaisopiston tulot koostuvat pääasiassa valtionosuudesta, kunnan maksusuudesta ja kurssimaksutuloista. Muutos jossakin osassa vaatii tasapainotusta toisessa tai muuten toiminnan kokonaisuus kärsii. Kohonneita kustannuksia ei voi kattaa yksin kurssimaksuja nostamalla, koska kurssimaksusta ei saa tulla osallistumisen este. Kansalaisopiston tavoitteena on turvata kaikille ja kaikkialla tasa-arvoiset elinikäiset oppimis- ja osallistumismahdollisuudet.

1.2 JOKIHELMEN OPISTON TEHTÄVÄ

Ylläpitämisluvan mukaan Jokihelmen opisto järjestää koulutusta, jonka tavoitteena on edistää kuntalaisten oppivaa ja aktiivista elämäntapaa, tukea kulttuuriin kasvamista, vahvistaa yksilöiden ja yhteisöjen elinvoimaa ja hyvinvointia sekä edistää alueen yhteisöllisiä voimavaroja. Koulutus painottuu taito- ja taideaineisiin, hyvinvointia ja terveyttä edistäviin aineisiin, tieto- ja viestintätekniikkaan sekä kieli- ja kulttuuriaineisiin. Lisäksi opisto järjestää maahanmuuttajien kotoutumista tukevaa koulutusta. (OPM Drno 219/532/2012).

Jokihelmen opiston tehtävä kiteytettynä: Jokihelmen opisto järjestää laadukkaita ja monipuolisia oppimismahdollisuuksia sekä kulttuuri- ja taide-elämyksiä eri-ikäisille ihmisille.

Jokihelmen opisto on aktiivinen, kehittyvä alueellinen toimija, joka edistää monipuolisella toiminnallaan yksilöiden persoonallisuuden ja osaamisen kasvua sekä osallisuutta, lasten ja nuorten sosiaalistumista, työikäisten työkyvyn ja hyvinvoinnin tukemista, ikääntyvien toimintakyvyn ja hyvinvoinnin tukemista sekä alueen kulttuurin, identiteetin ja perinteen vaalimista ja edistämistä.

Keinoina ovat monipuolinen vapaan sivistystyö ja taiteen perusopetus, kotien kasvatustyön tukeminen, terveyttä, hyvinvointia ja osallisuutta tukeva toiminta, yhteisöjen kehittämistoiminta, kulttuurin tuotanto sekä alueen historian tallentaminen.

1.3 VISIO v. 2025

Jokihelmen opiston tavoitteena on tuottaa iloa, hyvinvointia, sivistystä ja elämyksiä kaikenikäisille. Missiomme on onnistua yhdessä kuntalaisten ja kuntien kanssa.

ARVOT ohjaavat käytännön toimintaamme ja sisältöjämme. Arvomme ovat:

Elämänikäinen oppiminen (Uuden oppiminen on merkityksellistä, henkilökohtaiset tarpeet, toiveet, odotukset, vapaaehtoisuus...)

Kokonaisvaltainen hyvinvointi (psyko-fyysis-sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen)

Ihmisläheisyys ja osallisuus (kohtaamisia, vuorovaikutusta, psykologinen turvallisuus...)

Elämyksellisyys ja uuden luominen (tekeminen ja siitä nauttiminen, iloa, arjen pieniä tähtihetkiä...)

Vastuullisuus (kaikessa toiminnassa, kestävä tulevaisuus, kestävä kehitys...)

STRATEGISET TAVOITTEET:

Tuotamme oppimisen iloa, hyvinvointia ja elämyksiä kaikenikäisille

Olemme läsnä ihmisten arjessa ja elämässä

Olemme merkittävä kunnan hyvinvointipalvelujen tuottaja

Tarjoamme monipuolisia ja laadukkaita harrastus- ja oppimismahdollisuuksia kulttuurin, liikunnan ja taiteen eri aloilla

Lisäämme yksilöiden ja yhteisöjen kokonaisvaltaista hyvinvointia

Tuemme opiskelijoita luovuuteen ja persoonallisuuden kasvamiseen

Huomioimme yksilöiden tarpeita ja toiveita sekä moninaisuutta

Tuotamme monialaisia ja laadukkaita kulttuuritapahtumia alueella

Olemme dynaaminen ja vastuullinen alueellinen kansalaisopisto

Uudistamme monipuolista toimintaamme ja kurssitarjontaa aktiivisesti

Vahvuutemme on yhteistyötaitot yksilöiden ja sidosryhmien kanssa

Vastaamme joustavasti asiakkaiden, kuntien ja sidosryhmien uusiin ja muuttuneisiin tarpeisiin

Tuotamme laadukasta vapaan sivistystyön ja taiteen perusopetuksen opetusta

Tarjoamme tilauskoulutusta

Toimimme aktiivisesti erilaisissa kehittämissuunnitelmissa

Olemme luotettava kumppani tulevaisuuden sivistys- ja hyvinvointikunnan kehittämisessä ja toteuttamisessa

Lisäämme alueen elinvoimaisuutta, viihtyvyyttä ja vetovoimaa

Verkostoidumme aktiivisesti alueen muiden toimijoiden kanssa

Toimimme kustannustehokkaasti ja vaikuttavasti

KEINOT MENESTYÄ

1. Kaikki toimintamme perustuu arvoihin ja strategiaan
2. Kehitysohjelmat:
  1. Osaava henkilöstö ja laadukas opetus
    - a. monialainen osaaminen, ammattitaito ja asiantuntemus
    - b. vahva pedagoginen osaaminen

c. jatkuva kouluttautuminen

2. Toimintakulttuuri

- a. Ihmisläheisyys, kohtaaminen ja aktiivinen vuorovaikutus
- b. aito palveluasenne ”ylitämme asiakkaan odotukset”
- c. saavutettavuus ja luotettavuus
- d. tarvelähtöisyys
- e. joustavat ratkaisut
- f. yhdessä kehittäminen
- g. teknologian hyödyntäminen
- h. tulevaisuudenusko

3. Verkostoituminen

- a. yhdessä menestyminen
- b. moniammatillinen ja taiteenalat ylittävä yhteistyö
- c. sidosryhmien kanssa tehtävä yhteistyö
- d. yhdessä innovointi (asiakkaat, päättäjät, yhteistyökumppanit)
- e. monipuolisen asiantuntemuksen hyödyntäminen

4. Palveluiden kehittäminen

- a. kansalaisopiston rooli ja tehtävät tulevaisuuden sivistys- ja hyvinvointikunnassa
- b. aktiivinen reagointi yhteiskunnalliseen kehitykseen
- c. laadukkaat palvelumme lisäävät alueen elinvoimaisuutta, viihtyvyyttä ja vetovoimaa

1.4 TAVOITTEET

1. Tuotamme oppimiseniloa, monipuolisia ja kurssilaisten tarpeita vastaavia, merkityksellisiä harrastus- ja oppimismahdollisuuksia sivistyksen, kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin, liikunnan, taiteen ja kulttuurin eri aloilla kaikenikäisille kuntalaisille: vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus.
2. Lisäämme alueen elinvoimaisuutta, viihtyvyyttä ja vetovoimaa: monipuoliset ja laadukkaat oppimis- ja harrastusmahdollisuudet, kulttuurin luominen ja elämysten tarjoaminen
3. Olemme merkittävä kunnan hyvinvointipalvelujen tuottaja keskustassa ja kylillä. Olemme lähellä ihmisten arkea ja elämää. Edistämme yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja sosiaalisia suhteita.
4. Opiston johtaminen, hallinto ja kehittäminen sekä taloudellinen tulos ja tilinpäätös ovat talous- ja toimintasuunnitelman mukaisia.

1.5 OPISTON KEHITTÄMISEN PAINOALUEET 2023

- 1 Laadukkaan ja monipuolisen opetuksen turvaaminen osaavan henkilöstön kautta.
- 2 Henkilöstön työhyvinvoinnin, itsensä kehittämisen ja työhön sitoutumisen vahvistaminen mm. Jokihelmen opiston omien kurssien tarjoaminen opettajille, täydennyskoulutuksen tukeminen sekä Meri-Pohjolan opistopiirin ja KOL:n kehittämishankkeisiin osallistuminen.
- 3 Aktiivinen osallistuminen tulevaisuuden sivistys- ja hyvinvointikuntien palveluiden kehittämiseen sekä yhteistyö ja verkostoituminen alueen järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa.
- 4 Organisaation ja toimintamallien uudistaminen toiminnan kehittämiseksi vastaamaan ajan ja talouden haasteisiin.

MITTARIT / TUNNUSLUVUT

ASIAKAS- JA SUORITUSKYKYTULOSTEN MITTAAMINEN

Tunnusluku	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TA 2023
Asiakkuuden tunnusluvut					
opiskelijoiden lukumäärä (netto)	4836	4005	3878	5500	5630
opiskelijoista miehiä (%)	22,6	21,2	15,4	30	30
taiteen perusopetuksen opiskelijoiden lukumäärä	596	590	677	595	600
opiskelijoiden lukumäärä (brutto)	11327	7753	5338	13235	13240
Osallisuutta kuvaavat tunnusluvut					
opiskelijoiden määrä (%) alueen väestöstä	19,7	16,5	16,1	23	23
vapaan sivistystyön tunnit / asukas	0,72	0,60	0,54	0,75	0,75
Opiston perustehtävän toteutuminen					
vapaan sivistystyön tuntimäärä	17573	14682	13126	17400	17580
taiteen perusopetuksen tuntimäärä	3302	2725	2566	3300	3300
Opistokohtaiset kustannustehokkuuden tunnusluvut					
nettotuntihinta (ylläpitäjän/kuntien maksuosuus/tuntimäärä)	33,68	33,65	40,58	39,66	40,65
bruttotuntihinta (kaikki menot /tuntimäärä)	68,56	69,77	78,93	74,59	77,34
Osuudet tuloista					
valtionosuus %	39,9	45,8	51,26	38,26	39
ylläpitäjän/sopimuskuntien maksuosuus %	36,6	34,3	31,33	40,92	39
kurssimaksutulot %	17,9	17,7	15,25	20,42	20
muut tulot %	3,0	2,3	2,14	0,37	2
hankerahoitus	9000	9000	9000	9000	11000
talousarvion toteutuminen %	97,71	86,8	84,9	100	100

1.7 SOPIMUSKUNTIEN RAHOITUSOSUUDET

Kunta	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TA 2023
Haapavesi	241 288	163 213	146 121	191 077	211 475
Kärsämäki	42 071	65 349	37 139	63 379	74 414
Merijärvi	24 928	19 489	19 017	26 212	26 506
Oulainen	145905	143 349	197 391	*224 822	*224 800
Pyhäntä	44 215	30 910	41 695	50 468	51 303
Siikalatva	110 403	98 144	106 757	141 000	142 000
Yhteensä	608801	494 763	548 120	696 958	730 498

*Oulaisten maksuosuus sisältää Oulaisten sivistys- ja hyvinvointilautakunnan vuosille 2021-2023 myöntämän 15 000 euron määräaikaisen kuntaosuuden noston

1.8 SOPIMUSKUNTIEN VALTIONOSUUDET

Kunta	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TA 2023
Haapavesi	248 300	252 772	248 199	230 733	238 734
Kärsämäki	69 200	66 622	72 441	74 246	66 016
Merijärvi	20 700	21 300	20 577	18 368	19 907
Oulainen	139 900	138 378	142 397	146 497	163 321
Pyhäntä	48 200	51 623	46 334	40 320	53 326
Siikalatva	140 900	130 506	127 769	133 342	140 508
Yhteensä	667 200	661 202	657 717	643 507	681 811

1.9 OPETUSTUNNIT

Kunta	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TA 2023
Haapavesi	5 871	4 547	3 978	5 000	5 200
Kärsämäki	2 070	1 823	1 363	2 200	2 300
Merijärvi	588	451	411	580	580
Oulainen	4 069	3 597	*3 372	*4 300	4 100
Pyhäntä	1 324	990	1 101	1 320	1 400
Siikalatva	3 651	3 274	2 901	4 000	4 000
Yhteensä	17 573	14 682	13 126	17 400	17 580

*Oulaisten tuntitavoite sisältää vuosille 2021-2023 määräaikaisella kuntaosuudella suunniteltavat 220 tuntia

1.10 TAVOITTEET – OPETUSTUNNIT, OPISKELIJAMÄÄRÄ, KUNNAN MAKSUOSUUS JA BRUTTOMENOT V. 2023

Kunta	Opetustunnit	Opiskelijamäärä / kurssilaiset	Kunnan maksuosuus €/tunti	Bruttomenot €/tunti
Haapavesi	>5 200	>2 000/5 700	<40,67	<86,58
Kärsämäki	>2 300	>650/1 400	<32,35	<61,06
Merijärvi	>580	>160/220	<45,70	<80,02
Oulainen	>4 300	>1 320/2 750	<54,83	<94,66
Pyhäntä	>1 400	>400/870	<36,65	<74,74
Siikalatva	>4 000	>1 100/2 300	<35,50	<70,63
Yhteensä	17 780	>5 630/13 240	<40,95	<77,95

1.11

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA 2021-2025

Tehtävänimike	2021	2022	2023	2024	2025
Rehtori	1	1	1	1	1
Apulaisrehtori					
Talous- ja koulutus suunnittelija	1	1	1	1	1
Päätoimiset opettajat	5	6	7	7	7
Tuntiopettajat, yli 16 h/vko	8	7	6	6	6
Opistosihteerit	3,3	3,3	4	4	4
Osastonjohtaja/yhdyshenkilö	0,7+0,2	0,7+0,2	0,2	0,2	0,2

Lisäksi Jokihelmen opistossa työskentelee vuosittain n. 130 tuntiopettajaa, joiden laskentaperusteena on henkilötyövuodet tehdyn työajan mukaan.